

یادداشت

الزام قانون کار به اجرای طبقه‌بندی مشاغل

اولیا علی بیگی
رئیس هیئت مدیره و مدیر عامل هیئت مدیره
انجمن ملی کارشناسان

در اصطلاح مرتبط با قانون کار، گروه‌بندی مشاغل بر اساس نوع وظایف، سطح مسئولیت‌ها، شرایط احراز شغل و انتخاب عنوان مناسب برای آنها، طبقه‌بندی مشاغل اطلاق می‌شود. بر اساس قانون، کارگاه‌های بسا پیش از ۵۰ نفر نیروی کار موظف به اجرای طرح طبقه‌بندی مشاغل هستند و عملیاتی‌سازی این طرح در واقع به معنای تخصصی کردن مشاغل است. در کارگاه‌های دارای طبقه‌بندی، افراد بر اساس شرایط و شاخصه‌های تحصیلات، مهارت، تجربه و سابقه کار در جایگاه شغلی اصلی مرتبط با مشخصات اشاره شده قرار گرفته و مزایای شغل مربوطه را دریافت خواهند کرد. عدالت مزدی یکی از دستاوردهای اجرای این طرح در کارگاه‌ها است؛ به این معنا که افراد با توجه به ویژگی‌های تعیین شده در قانون، دستمزد شغل را بر مبنای استانداردهای تعریف شده دریافت خواهند کرد. هدف از انجام طبقه‌بندی این است که هر فرد با توجه به تخصص خود در یک جایگاه مشخص استخدام شده و با توجه به مجموع عوامل مؤثر مانند میزان کار، میزان خطرات موجود در شغل و سایر عوامل، حقوق کافی و لازم را دریافت کند. از سوی دیگر، کارفرما بیش از آنچه که باید، از نیروهای مجموعه خود انتظار کار و فعالیت نداشته باشد. از آنجا که طرح طبقه‌بندی مشاغل، مزایا و تسهیلات مختلفی را در اختیار نیروهای کار قرار می‌دهد، اجرای اختیاری آن ممکن نیست و از سوی قانون کار برای تمامی کارگاه‌های مشمول، اجباری اعلام شده است. پس از اجرای طرح و تطبیق کارکنان با آن، هر گونه استخدام، ارتقاء یا جابه‌جایی شغلی موقوف به داشتن شرایط احراز شغل از نظر تجربه و تحصیل خواهد بود. افزایش انگیزه نیروی کار برای دستیابی به عدالت در دستمزدی و تلاش در راستای ارتقاء شغلی از مزایای دیگر طبقه‌بندی مشاغل در کارگاه‌های بالای ۵۰ نفر محسوب می‌شود.

البته تمامی شرایط و مزایای ایجاد شده برای افراد شاغل در کارگاه دارای طبقه‌بندی در نهایت، ارتقاء بهره‌وری نیروی کار و کارگاه‌ها را به همراه خواهد داشت. در واقع نفع دوسویه اجرای این طرح به کارگر و کارفرما خواهد رسید. با توجه به اینکه برخی کارفرمایان به دنبال پرداخت حداقل مزد و مزایای قانونی به نیروی کار خود هستند، در عمل نگاه تخصصی به مشاغل و اجرای طبقه‌بندی را نادیده می‌گیرند. در این میان، بازرسان وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی بر اساس قانون، موظف به کنترل شرایط جهت اجرای قوانین و مقررات مربوطه هستند. انجام بازرسی‌های ادواری مرتبط با اجرای طرح مذکور، زمینه پایبندی کارگاه‌ها به قانون را در اجرای طبقه‌بندی و برآورده شدن حقوق نیروی کار فراهم خواهد کرد. در واقع بازرسان، قصور کارفرمایان در برخورد با اجرای قانون را طی بازرسی از کارگاه‌ها متذکر شده و از تضییع حقوق نیروی کار پیشگیری می‌کنند. دستورالعمل طبقه‌بندی برای کارگران بر اساس مواد (۴۸) و (۴۹) قانون کار انجام می‌شود که موضوعاتی نظیر مشمولیت کارگران با هر نوع قرارداد، در نظر گرفتن سوابق تجربی و میزان مهارت فرد در صورت عدم وجود تحصیلات مورد نیاز و اثرگذاری هر سال فعالیت و افزایش تجربه نیروی کار در ارتقاء جایگاه شغلی و ضریب کاری را دربر می‌گیرد.

از ابتدای کار دولت سیزدهم حجم بالای کارگاه‌های تولیدی را که مانده در دهه‌های گذشته به دلایل مختلف -از جمله کمبود نقدینگی- و پایش واحدهای تولیدی غیرفعال یا نیمه تعطیل به عنوان یکی از نخستین دستور کارهای ابراهیم ربیسی، مطرح شد. در این ارتباط رییس جمهوری بر ایجاد کارگروهی با حضور وزارتخانه‌های صمت و امور اقتصادی و دارایی تأکید کرده تا ضمن پایش کارگاه‌های تولیدی، ظرفیت‌های موجود را که با نیمه تعطیل رانشناسایی و مشکلات آنها برطرف شود.

احسان احمدی
رئیس هیئت مدیره

بر اساس اعلام وزارت صمت، سازمان صنایع کوچک و شهرک‌های صنعتی ایران با اجرای طرح «پایش واحدهای صنعتی غیرفعال» بیش از ۱۲ هزار واحد را که در سراسر کشور شناسایی کرد. در سال گذشته راه‌اندازی مجدد هزار واحد صنعتی را که در دستور کار این سازمان قرار گرفت که تا پایان این سال، تعداد ۲ هزار و ۶۷ واحد صنعتی غیرفعال به چرخه تولید بازگشت و زمینه ایجاد ۳۹ هزار فرصت شغلی را فراهم آورد. همچنین بازگشت ۲ هزار واحد صنعتی غیرفعال دیگر به چرخه تولید در سال جاری در دستور کار سازمان صنایع کوچک و شهرک‌های صنعتی قرار داشته است.

دلایل رکود

کمبود نقدینگی و سرمایه در گردش، اثرگذاری تحریم‌ها بر صنایع، نبود حمایت کافی نظام بانکی از فعالان حوزه تولید، صدور بخشنامه‌های متعدد، کمبود مواد اولیه، نوسان ارزی، فرسودگی ماشین‌آلات و بدهی مالیاتی از دلایل عمده تعطیلی، رکود یا نیمه‌فعال شدن واحدهای تولیدی محسوب می‌شوند. همچنین برخی کارشناسان حوزه کسب‌وکار معتقدند، نبود سیاست‌های راهبردی در حمایت و نظارت بر تولید و زمینه‌سازی جذب سرمایه‌گذاری برای حفظ و بهبود فضای کسب‌وکار از دیگر علت‌های ایجاد چالش برای بنگاه‌های تولیدی است که منجر به تعطیلی آنها می‌شود.

عوامل پیشگیرانه

علی حسین ربیعی فرد، معاون روابط کار و وزارت تعاون، کار

گفت‌وگو

حسن بهاروند
رئیس هیئت مدیره

اطهری با اشاره به اینکه حضور بسیار زیاد مهاجران که اکثریت آنها را نیروی کار مردان تشکیل می‌دهند، به صورت عمده بر بازار اشتغال نیروی کار غیرماهر تأثیر می‌گذارد، گفت: «نبود مهارت‌های تخصصی بین مهاجران حاضر در کشور سبب شده تا غالب آنها به سوی کارهای ساختمانی یا مشاغل خدماتی بدون نیاز به مهارت سوق داده شوند.»

این اقتصاددان با بیان اینکه ورود و حضور گسترده نیروی کار مهاجر در مشاغل مختلف موجب خروج بخشی از کل درآمد اقتصادی از کشور می‌شود، افزود: «علاوه بر جمعیت کنونی کشور، حضور بیش از ۶ میلیون مهاجر نیز در محاسبات تولید و درآمد سرانه اثر کاملاً ملموسی دارد.» او در ادامه افزود: «سیاست‌های نامناسب اثرگذار بر روند حرکت بخش مولد -مانند افزایش بهره بانکی ناشی از تورم ایجاد شده به دنبال پرداخت یارانه نقدی- سیر تحول تولید و اشتغال را متغیر می‌سازد.» اطهری اضافه کرد: «با توجه به اشتغال عمده نیروی کار متخصص در سطوح بالای فعالیت‌های مولد، رشد بهره بانکی اثر سویی بر روند تولید و نیروی کار بر جای خواهد داشت.»

تشدید چالش‌های اشتغال

این پژوهشگر اقتصاد گفت: «با نگاه به وضعیت ترسیم شده می‌توان دریافت که عامل اصلی شکل‌گیری سیل مهاجرتی نیروی کار به کشور ما و کسب فرصت‌های

و رفاه اجتماعی پیش از این درباره تأثیر چالش‌های تولید بر اشتغال گفته بود: «با توجه به تأثیرگذاری شاخص‌های متعدد در حفظ و ایجاد فرصت‌های شغلی، هر گونه چالش در این حوزه، اثر منفی بر پایداری اشتغال خواهد داشت.» به گفته او، آمارها وجود حدود هزار واحد تولیدی به صورت نیمه‌فعال در کشور را نشان می‌دهد. پیگیری مستمر مشکلات آنها و رفع موانع تولید، عامل مهمی برای جلوگیری از تعطیلی این واحدها است. همچنین در بازدید میدانی از این بنگاه‌ها، عوامل ریشه‌ای مشکلات شناسایی خواهند شد.

مهدی مسکنی، معاون امور تعاون وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی نیز در دی‌ماه سال جاری از هدف‌گذاری احیای هزار تعاونی صنعتی را که با ایجاد ۴۵ هزار شغل خبر داد

خروج از رکود، پیش‌نیاز فعالیت مجدد کارگران

تأثیر راه‌اندازی مجدد کارگاه‌های غیرفعال بر اشتغال

سال گذشته بیش از ۲ هزار کارگاه را که به چرخه تولید بازگشته‌اند

افزایش ظرفیت تولید، حل چالش اشتغال و کاهش نرخ بیکاری، خلق فرصت‌های شغلی برای دانش‌آموختگان، رشد بهره‌وری حوزه مولد، ارتقاء سودآوری صنعت و افزایش تعداد بیمه‌شدگان تأمین اجتماعی، بخشی از مزایای بازگشت کارگاه‌های را که به چرخه تولید است. احیاء دوباره فرصت‌های شغلی به واسطه تولید مجدد بنگاه‌های تعطیل و نیمه‌فعال و نقش مؤثر آن بر فضای بازار کار و اشتغال از مهمترین دلایل تلاش در بازگشت ظرفیت کارگاهی مغفول مانده به سمت تولید محسوب می‌شود.

تحت پوشش می‌شود نیز نشان‌دهنده ارتباط تولید، اشتغال و تأمین اجتماعی با یکدیگر است. در این شرایط، نقش احیای واحدهای تولیدی را که در بازگشت این کارگاه‌ها به چرخه تولید و اشتغال دوباره نیروی کار، در رشد منابع بیمه‌ای تأمین اجتماعی غیرقابل انکار است. در این میان، یکی از مزایای مهم هدفگذاری و برنامه‌ریزی راه‌اندازی مجدد بنگاه‌های تولیدی را که، توسعه چتر بیمه‌ای تأمین اجتماعی و بهره‌مندی کارگران از مزایای آن است.

توسعه اشتغال

علیرضا حیدری، کارشناس حوزه کسب‌وکار در گفت‌وگو با آتی‌نو رشد اشتغال و رونق تولید را با استفاده از احیاء واحدهای تولیدی مشکل‌دار و را که ممکن دانست و گفت: «بازگشت به گذشته پرونق برای این بنگاه‌ها با حمایت‌های دولت امکان‌پذیر است.» او در ادامه فعالیت بنگاه‌های تولیدی غیرفعال را منوط به حمایت‌های مالی و قانونی و تأمین هزینه‌های بازگشت به چرخه تولید دانست و افزود: «در این شرایط بستر فعالیت مجدد و توسعه این مراکز کارگاهی آماده می‌شود و حمایت از سرمایه‌گذاران بخش خصوصی نیز به ادامه این روند کمک خواهد کرد.» این کارشناس حوزه کار افزود: «ایجاد فضای اشتغال و خلق فرصت‌های شغلی جدید ناشی از راه‌اندازی مجدد و توسعه کارگاه‌های را که نیمه‌فعال به دلیل مزایای متعدد، سرمایه و زمان کمتر جهت اجرایی شدن باید در اولویت سیاستگذاری‌ها قرار گیرد.» به گفته حیدری؛ در بلندمدت گردش سرمایه، ورود سرمایه‌گذاری جدید، شکل‌گیری واحدهای تولیدی و اشتغال به تبع این شرایط، توسعه اقتصادی و افزایش تولید ناخالص داخلی را باید مدنظر قرار دهیم؛ هرچند این روند منافاتی با سیاست‌ها و برنامه‌های مرتبط با حفظ اشتغال موجود ندارد.

افزایش بیمه‌شدگان

با توجه به اینکه اکنون بیش از یک میلیون و ۳۰۰ هزار کارگاه مشمول قانون تأمین اجتماعی در کشور وجود دارد، ارتباط دوسویه این سازمان و تولید اثبات شده است. پوشش بیمه‌ای بیش از ۱۵ میلیون نفر بیمه‌شده اصلی که شامل ۱۰ میلیون و ۵۰۰ هزار نفر شاغل در کارگاه‌های

این مسأله، موضوع در اختیار داشتن فرصت‌های شغلی توسط این افراد را شدت می‌بخشد.» اطهری تأکید کرد: «البته از هم‌گسستگی شرایط جهانی و منطقه‌ای و حضور دوباره طالبان در کشور افغانستان و افزایش سیل مهاجرت نیروی کار به کشور ما نیز از دیگر عوامل مؤثر بر حضور گسترده مهاجران در ایران و اشغال فرصت‌های شغلی گوناگون است.» او با اشاره به اینکه با تحریم‌های نفتی و کاهش درآمد‌های مرتبط با

دستمزد پایین بدون مزایای قانونی، نبود هزینه‌های پوشش بیمه‌ای، عدم تعهدات حمایتی و درمانی و در مجموع کاهش هزینه نیروی کار برای کارفرمایان، زمینه جذب این قشر را فراهم کرده است. در این شماره بانگاهی به آسیب‌های ناشی از حضور چند میلیون نفری نیروی کار مهاجر غیرماهر در بازار کار داخلی و برآورد ناشی از ادامه یا تشدید این وضعیت، اثرگذاری آن بر بازار اشتغال، اقتصاد تولید، نرخ بیکاری، سیاست‌های کلان حوزه کسب‌وکار و عوامل اساسی شکل‌گیری این پدیده را در گفت‌وگو با کمال اطهری، اقتصاددان و پژوهشگر حوزه اقتصاد جویا شدیم.

آن، بودجه‌های عمرانی با مشکل مواجه شده، گفت: «به عقیده من، سیاست ادامه‌دار پرداخت یارانه نقدی نیز بر اقتصاد مولد تأثیرگذار خواهد بود.» این اقتصاددان گفت: «اگر در آینده سیاست‌های درست و متناسب با ظرفیت‌های اقتصادی و تولیدی را شاهد باشیم، حضور مهاجران در کارهای ساده بدون نیاز به مهارت بدون اشکال می‌شود.» او توضیح داد: «در این صورت، تمرکز بر ارائه آموزش‌های فنی و تخصصی به کارگران داخلی و گسترش مهارت‌آموزی در حوزه آموزش عالی می‌تواند به یافتن شغل تخصصی، توسط نیروی کار ماهر داخلی بینجامد.»

بیکاری دانش‌آموختگان

اطهری با تأکید بر اینکه در شرایط امروز حدود ۴۰ درصد کارجویان کشور را دانش‌آموختگان دانشگاهی تشکیل می‌دهند، افزود: «حضور مهاجران غیرماهر به واسطه فعالیت غیرتخصصی سطح پایین، اساساً ارتباطی به بیکاری فارغ‌التحصیلان غیرماهر یا حتی ماهر ندارد.»

این پژوهشگر حوزه اقتصاد گفت: «اصولاً جایگاه اشتغال این دو دسته از افراد به عنوان نیروی کار داخل و خارج تداخلی با یکدیگر نداشته و اثرگذاری مستقیم این دو پدیده بر یکدیگر به اثبات نرسیده است.» او همچنین افزود: «موج مهاجرت و حضور نیروی کار غیرماهر در کشور نمی‌تواند دلیل مهم و اساسی شکل‌گیری بیکاری؛ به‌ویژه بین اقشار دانش‌آموخته دانشگاهی باشد. به همین دلیل، علت و راهکار مؤثر را باید در سیاست‌های کلی اقتصاد و اشتغال دنبال کرد.»